

"Scrieți o piesă despre viața cotidiană în timpul dictaturii și veți cuceri scenele Americii!"

LAVONNE MUELLER

In urma interesului manifestat de d-na Lavonne Mueller față de situația actuală a teatrului românesc și, în special, față de aceea a oamenilor de teatru, criticul

Marian Popescu a procedat la un amplu și documentat expozeu privind statutul, prerogativele și funcționarea (de perspectivă) ale organizației profesionale de breaslă — UNITER. Informațiile furnizate au suscitât oaspetelui american o reacție complexă: uimire admirativă și invidie colegială. În comparație cu UNITER, Dramatist's Guild, societatea americană omoloagă, face foarte puțin, a exclamat d-na Mueller: percepe cotizații, organizează simpozioane și concursuri și editează o revistă (de două ori pe an) și un buletin (o dată pe lună); nu acordă pensii, nu protejează drepturile membrilor săi. Oamenii de teatru români trebuie să fie incintați, a adăugat ea. (Trebuie, într-adevăr — adăugăm noi.) Cu aceeași plăcută surprindere au fost întimpinate aserțiunile părții române referitoare la preocupările Uniunii în legătură cu sprijinirea tinerelor talente. În Statele Unite dramaturgilor tineri, de pildă, li se acordă doar înlesnirea de a participa la concursuri și festivaluri, în special de teatru scurt (piese într-un act), care solicită cheltuieli de montare și reprezentare scăzute. În calitatea sa de profesor de dramaturgie, d-na Mueller a dezvăluit apoi curiozității vag intrigate a interlocutorilor câteva dintre secretele acestei meserii: elevii (a căror vîrstă variază între 17 și 60 de ani și ale căror profesii sunt foarte diverse — avocați, financieri, studenți, muncitori) învață aici probleme de tehnică dramaturgică, „învață să fure teme, situații și personaje”. Pedagogia sa e bazată pe exerciții de eliberare a creativității, subliniază Lavonne Mueller: „singurul lucru pe care nu-l vreau de la ei e o foaie albă”. Piesele astfel construite sînt pe urmă jucate și, eventual, publicate. (În S.U.A. o piesă nu poate fi editată înainte de a fi fost pusă în scenă. E o formă subtilă de cenzură, consideră autoarea, la fel ca și respingerea unor texte ca prea libertine ori prea „serioase”.) Răspunzînd, în continuare, unor întrebări privind direcțiile tematice principale din dramaturgia americană de azi, Lavonne Mueller a enumerat, în ordine: războiul din Vietnam („o rușine care trebuie să fie exorcizată”; în anii '80 numărul pieselor despre Vietnam a crescut din

nou, iar la New York a fost întemeiată chiar o companie teatrală a veteranilor — „Vietco”), SIDA și victimele maladiei, dezintegrarea familiei (subiect tratat de unii dramaturgi, precum Sam Shepard, în cheie ironică), Wall Street-ul și problemele marii finanțe, prejudecățile rasiale („în Statele Unite familiile de culoare apar încă foarte rar pe scene”; în acest context, citează cazul de excepție al dramaturgului August Wilson, jucat „chiar pe Broadway”), problemele specifice unor grupuri etnice restrinse (chinezi, portoricani). Prin asociație de idei, d-na Mueller opinează că, la ora actuală, o piesă despre o familie românească „obișnuită” ar face carieră senzațională în S.U.A.; ar fi vorba, desigur, despre o piesă lipsită de metafore și alegorii, o piesă despre „viața cotidiană”. Întrebată (avîndu-se în vedere implicarea ei într-un amplu proiect referitor la dramaturgia feminină din Statele Unite) care ar fi diferența specifică dintre cele două sexe în materie de scris pentru scenă, d-na Mueller arată că, dată fiind, pe de o parte, necesitatea implicării directe a dramaturgului în spectacol și, pe de altă parte, foarte puternica (încă) tradiție puritană a societății americane, femeile au fost ținute pînă acum departe de teatru („există foarte multe prozatoare, dar foarte puține autoare dramatice”). Principala dificultate, pentru femeia-dramaturg, este aceea de a se integra lucrului în echipă presupus de realizarea unui spectacol. (În S.U.A. dramaturgul lucrează de la început împreună cu regizorul și actorii; mai mult, darajează scenograful, selectează cast-ul și, prin reglementările sindicale stabilite de Uniunea Actorilor, e obligat să participe, timp de trei zile, la vizionări în care fiecăruia actor solicitant are la dispoziție trei minute spre a-și demonstra posibilitățile.) Avantajul, față de bărbați, îl constituie faptul că femeile sînt mult mai puțin supuse presiunii succesului social, aspect în continuare foarte actual în S.U.A. („Dacă eu aș da greș în profesiune — intervine d-ra Kuperman — mama ar continua să mă iubească la fel de mult. Dar dacă aș fi bărbat și aș eșua... lucrurile n-ar fi la fel. Pentru un bărbat, să plîngă în public, de exemplu, e ceva îngrozitor, îi compromite imaginea socială!”) Oricum, conchi-

La sfîrșitul lunii martie s-a aflat în vizită în România autoarea dramatică americană Lavonne Mueller, profesor la Columbia University. Între altele, d-na Mueller a participat, la sediul UNITER, la o întîlnire cu oameni de teatru români: dramaturgul Dumitru Solomon, redactor-șef al revistei „Teatrul azi”, criticii Marian Popescu, redactor-șef adjunct al aceleiași publicații și vicepreședinte al UNITER, Margareta Bărbuță, președintele centrului român al ITI, Miruna Ionescu, Victor Parhon și Alice Georgescu, redactori la revista „Teatrul azi”. La întrevedere a asistat d-ra Agota M. Kuperman, atașat cultural al Ambasadei S.U.A. la București.

de d-na Mueller, „eu mă socotesc în primul rînd umanistă, și apoi feministă!” Observația e valabilă și în cazul pieselor sale. De pildă, observă ea, *Five In The Killing Zone* (Cinci în zona mortală, jucată în 1988) e o piesă despre Vietnam în care toate personajele sînt masculine, ceea ce a stîrnit multă uimire („tatăl meu a fost militar și cunosc problemele militarilor”), mai ales că a dorit să distrugă „imaginea romantică despre război”, ca și în *Joan of Arc* (Ioana d'Arc, cel mai recent text al său), în care stabilește o analogie între eroina franceză și militanta feministă americană Susan B. Anthony și în care o privește pe protagonistă „nu ca pe o sfință, ci ca pe un general”. Scrierea piesei i-a cerut o documentare foarte minuțioasă („dar eu citeșc biografii așa cum citeșc alții romane poliștice”), ca, de altfel, și scrierea celorlalte piese pe care le socotește mai importante: *Breaking The Woolf Prairie Code* (Călcînd legea lupului de prerie, 1987), *The Assassination of Federico Lorca* (Asasinarea lui Federico Lorca) și *Letters To A Daughter From Prison* (Scrisori din închisoare către o fiică), aceasta din urmă despre Nehru și Indira Gandhi. Jucată în India, a avut un succes neașteptat („am fost mirată să descopăr cit de multe nu șiau despre propriii lor eroi”), datorită, spune d-na Mueller, și bunei colaborări cu un regizor indian (în general, subliniază, „nu-mi pun singură în scenă textele, pentru că am nevoie de un ochi din afară”). În privința pieselor sale, ne promite să ne cedeze drepturile de traducere, pe care le deține („ca să pot să fac ce vreau cu textele nu mi-am luat un agent literar, și în Statele Unite toată lumea spune că sînt nebună!”). Întîlnirea ia sfîrșit în această atmosferă de generozitate și simpatie reciprocă (întreținută și de farmecul inteligent al d-rei Agota Kuperman), Lavonne Mueller socotindu-se „foarte norocoasă pentru a fi prins acest moment în România” și lansînd încă o dată, cu insistență pedagogică, îndemnul (foarte mobilizator, sîntem siguri, pentru compatrioții noștri dramaturgi): „Scrieți o piesă despre viața cotidiană în timpul dictaturii și veți cuceri scenele Americii!”

Anca Bucurescu